

ΣΥΝΕΔΡΙΑ ΤΗΣ 21ΗΣ ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1971

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΕΙΣ ΒΙΒΛΙΩΝ

Ὁ Ἀκαδημαϊκὸς κ. **Γ. Ἰωακείμογλου**, παρουσιάζων τὸ κάτωθι δηλούμενον δημοσίευμα, εἶπε τὰ ἑξῆς :

Ἔχω τὴν τιμὴν νὰ παρουσιάσω εἰς τὴν Ἀκαδημίαν Ἀθηνῶν τὸ ἄρτι ἐκδοθὲν βιβλίον τοῦ κ. Ἰωάννου Πατρικίου, τοῦ τακτικοῦ καθηγητοῦ τῆς Νευρολογίας καὶ Ψυχιατρικῆς ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Ἀθηνῶν ὑπὸ τὸν τίτλον «Ψυχολογία».

Ὁ κ. συναδελφός δὲν εἶναι ἄγνωστος εἰς τὴν Ἀκαδημίαν. Πρὸ δύο περὶ-που ἐτῶν εἶχον παρουσιάσει ἀπὸ τοῦ βήματος τούτου τὸ τρίτομον σύγγραμμά του «Νευρολογία».

Τὸ νέον βιβλίον τοῦ κ. Πατρικίου ἀποτελεῖται ἀπὸ 440 σελίδας καὶ περιλαμβάνει 24 κεφάλαια τὰ ὅποια ἀφοροῦν εἰς τὰ ἑξῆς θέματα :

1) Ἱστορικὴ ἐξέλιξις τῆς Ψυχολογίας, 2) Μέθοδοι τῆς μελέτης τῶν ψυχικῶν φαινομένων καὶ κατανόμη τῆς ὕλης, 3) Γενικὲς γραμμὲς Ἀνατομίας καὶ Φυσιολογίας τοῦ κεντρικοῦ νευρικοῦ συστήματος, 4) Αἴσθησις, 5) Ἀντίληψις, 6) Ἡ Μνήμη, 7) Φαντασία - Ἐφεύρεσις, 8) Ἡ ἀντίληψις τοῦ ἀντικειμένου καὶ ἡ ἰδέα τοῦ χρόνου, 9) Νόησις, 10) Κρίσις, 11) Ἐννοια, 12) Γλωσσικὴ λειτουργία, 13) Συλλογισμὸς, 14) Λόγος (Ratio), 15) Θυμικὸ - Θυμικὲς καταστάσεις, 16) Θυμικὲς καταστάσεις - Ἡ συγκίνηση, 17) Θυμικὲς καταστάσεις - Τὸ αἶσθημα, 18) Θυμικὲς καταστάσεις - Τὸ πάθος, 19) Οἱ ῥοπές, 20) Ἡ ἀνθρώπινη δράσις - Ἡ συμπεριφορὰ, 21) Συνείδησις - Ὑποσυνείδητο, 22) Ἡ προσωπικότης καὶ ὁ χαρακτήρας, 23) Ἡ προσοχή, 24) Διανθρώπινη ἐπικοινωνία - Κοινωνικὴ ψυχολογία.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω προκύπτει ὅτι πρόκειται περὶ ἑνὸς πλήρους συγγράμματος Ψυχολογίας.

Δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐκθέσω λεπτομερῶς τὰ περιεχόμενα τῶν διαφόρων κεφαλαίων τοῦ βιβλίου. Θὰ περιορισθῶ εἰς ὀλίγας παρατηρήσεις.

Εἰς τὸ πρῶτον κεφάλαιον ὁ συγγραφεὺς πραγματεύεται τὴν ἱστορικὴν ἐξέλιξιν τῆς Ψυχολογίας ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τοῦ Ἀριστοτέλους μέχρι σήμερον. Καταλήγει εἰς τὸ ἐξῆς συμπέρασμα : «Ἡ ἱστορικὴ ἐξέλιξις τῆς ἔρευνας τοῦ ἀνθρώπινου ψυχισμοῦ εἶχε σὰν ἀποτέλεσμα νὰ ἀφαιρέσῃ τὴν ψυχολογίαν ἀπὸ τὴν περιοχὴν τῆς «ἀγνῆς φιλοσοφίας» καὶ νὰ τὴν ἐγκαταστήσῃ εἰς τὴν περιοχὴν τῆς ἐπιστήμης, σὲ μεγάλο δὲ βαθμὸν εἰς τὴν περιοχὴν τῆς φυσιολογίας τοῦ ἐγκεφάλου» (σελ. 9).

Εἰς τὸ τρίτον κεφάλαιον (σελ. 27) περὶ τῆς ἀνατομίας τοῦ κεντρικοῦ νευρικοῦ συστήματος καὶ τῶν λειτουργικῶν περιοχῶν τοῦ φλοιοῦ καὶ ὑποθαλάμου, ὁ συγγραφεὺς ἀναφέρει τὸν Ἰπποκράτην, ὁ ὁποῖος ἐκφράζει τὴν γνώμην ὅτι αἴτιον τῆς ἐπιληψίας (ἱερὰ νόσος) εἶναι ὁ ἐγκέφαλος. Γράφει ὁ Ἰπποκράτης : «Ἄλλὰ γὰρ αἴτιος ὁ ἐγκέφαλος τούτου τοῦ πάθους (τῆς ἱερᾶς νόσου)».

Ἄξιον μνείας εἶναι ὅτι ὁ Ἰπποκράτης γράφει καὶ τὰ ἐξῆς διὰ τὸν ἐγκέφαλον<sup>2</sup> :

«Εἰδέναι δὲ χρὴ τοὺς ἀνθρώπους, ὅτι ἐξ οὐδενὸς ἡμῶν αἱ ἡδοναὶ γίνονται καὶ αἱ εὐφροσύναι καὶ γέλωτες καὶ παιδίαι ἢ ἐντεῦθεν (ἐκ τοῦ ἐγκεφάλου), καὶ λῦπαι καὶ ἀνία καὶ δυσφροσύναι καὶ κλαυθμοί. Καὶ τούτῳ φρονοῦμεν (τῷ ἐγκεφάλῳ) μάλιστα καὶ νοοῦμεν καὶ βλέπομεν καὶ ἀκούομεν καὶ γινώσκομεν τὰ τε αἰσχροὰ καὶ τὰ καλὰ καὶ τὰ κακὰ καὶ ἀγαθὰ καὶ ἡδέα καὶ ἀηδέα, τὰ μὲν νόμῳ διακρίνοντες, τὰ δὲ τῷ συμφέροντι αἰσθανόμενοι, τῷ δὲ καὶ τὰς ἡδονὰς καὶ τὰς ἀηδίας τοῖσι καιροῖσι διαγιγνώσκοντες, καὶ οὐ ταυτὰ ἀρέσκει ἡμῶν. Τῷ δὲ αὐτῷ τούτῳ (τῷ ἐγκεφάλῳ) καὶ χαιρόμεθα καὶ παραφρονέομεν, καὶ δαίματα καὶ φόβοι παρίστανται ἡμῶν τὰ μὲν νύκτωρ τὰ δὲ μεθ' ἡμέρη, καὶ ἐνύπνια καὶ πλάνοι ἄκαιροι, καὶ φροντίδες οὐχ ἰκνεύμεναι καὶ ἀγνωσίη τῶν καθεστωτέρων, καὶ ἀηθίη καὶ ἀπειρίη. Καὶ ταῦτα πάσχομεν ἀπὸ τοῦ ἐγκεφάλου πάντα, ὅταν οὗτος μὴ ὑγιαίνῃ...» (σελ. 27).

Εἶναι ἄξιον θαυμασμοῦ ὅτι ὁ Ἰπποκράτης μὲ τὰς πενιχρὰς γνώσεις περὶ Ἀνατομίας καὶ Φυσιολογίας τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἔφθασεν εἰς τόσον ὀρθὰ συμπεράσματα.

Περὶ τῶν λεγομένων ἐξηρητημένων ἀντανεκλαστικῶν γίνεται λόγος εἰς τὸ τρίτον καὶ εἰκοστὸν κεφάλαιον (σελ. 29 καὶ 334).

Ὁ ὅρος «ἐξηρητημένα ἀντανεκλαστικά» δὲν εἶναι δόκιμος, διότι ὅλα τὰ ἀντανεκλαστικά εἶναι ἐξηρητημένα. Τὸ ἀντανεκλαστικὸν π. χ. τοῦ κερατοειδοῦς δὲν παρατηρεῖται ἐὰν ἐνσταλάξωμεν εἰς τὸν ὀφθαλμὸν κοκαΐνην. Κατὰ συνέπειαν τὸ

1. ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ Ἔργα. Ἔκδοσις Littré, τόμ. 6, σελ. 366.

2. Αὐτόθι, σελ. 386.

ἐν λόγῳ ἀντανακλαστικὸν ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν εὐαισθησίαν τοῦ κερατοειδοῦς. Ἀπὸ τὸ λατινικὸν *condicio* ἐτυμολογεῖται τὸ γαλλικὸν *conditionnement* καὶ τὸ ἀγγλικὸν *conditioning*. Οἱ Γερμανοὶ λέγουσιν *bedingte Reflexe*. *Bedingung* σημαίνει ὄρος.

Ὁ συγγραφεὺς φαίνεται ὅτι δὲν εἶναι ἐντελῶς εὐχαριστημένος μὲ τὸν ὄρον «ἐξηρητημένα ἀντανακλαστικά» καὶ γράφει (σελ. 334) ὅτι ὁ ὄρος *conditionnement* «θὰ μποροῦσε νὰ ἐκφρασθῇ Ἑλληνικὰ μὲ τὸν ὄρον «ἐξεργασία ὑπὸ ὄρους».

Ὁ ὁμιλῶν εἰς τὰ μαθήματά του ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Ἀθηνῶν ὑπεστήριξεν ὅτι ὁ καλύτερος Ἑλληνικὸς ὄρος διὰ νὰ μεταφράσωμεν τὸ Γερμανικὸν «*bedingte Reflexe*» εἶναι «συμβατικά ἀντανακλαστικά». Τοῦτο πλησιάζει μὲ τὸν ὄρον τοῦ συγγραφέως «ἐξεργασία ὑπὸ ὄρους».

Εἰς παλαιότεραν ἐποχὴν ἐξεδίδοντο ἰατρικὰ ἐπιστημονικὰ συγγράμματα, τὰ ὁποῖα δύνανται νὰ χαρακτηρισθοῦν ὡς κλασσικά. Ἀναφέρω ἐνδεικτικῶς τὴν Φυσιολογίαν τοῦ Ρήγα Νικολαΐδη, τὴν Ἀνατομίαν τοῦ Γεωργίου Σκλαβούνου, τὴν Γενικὴν Παθολογίαν τοῦ Ἰωάννου Κατσαοῦ καὶ τὴν Παιδιατρικὴν τοῦ Κωνσταντίνου Χωρέμη.

Ἐφάμιλλον τῶν βιβλίων τούτων εἶναι ἡ Νευρολογία καὶ ἡ Ψυχολογία τοῦ συναδέλφου κ. Πατρικίου. Τὰ διακρίνει σαφηνεῖα καὶ ἀκριβολογία.

Ὁ Ἀκαδημαϊκὸς κ. Παν. Μπρατσιώτης προέβη εἰς τὴν παρουσίαν τῶν κατωτέρω δηλουμένων ἐκδόσεων :

1. Τοῦ ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἡ δρᾶσις τοῦ Συλλόγου πρὸς διάδοσιν τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων κατὰ τὴν ἑκατονταετίαν 1869 - 1969», ὑποβληθέντος ὑπὸ τοῦ οἰκείου Συλλόγου πανηγυρικοῦ τόμου ἐκ σελίδων 210.

Ἰδρύματα τοῦ πνευματικοῦ ἀναστήματος καὶ τῆς ὑπερεκατονταετοῦς ἐθνικῆς δράσεως καὶ δὴ δράσεως πρὸ πολλοῦ ἐξεληθούσης τῶν ὁρίων τῆς χώρας ἡμῶν, ὡς εἶναι ὁ Σύλλογος πρὸς διάδοσιν τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων, δὲν ὑπάρχουν ἀτυχῶς πολλὰ παρ' ἡμῖν. Πιστεύοντες δὲ ὅτι ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν, συμφώνως πρὸς τὸ πρῶτον ἄρθρον τοῦ ἰδρυτικοῦ νόμου αὐτῆς, πρωταρχικὸν σκοπὸν ἔχει καὶ τὴν «καλλιέργειαν καὶ τὴν προαγωγὴν τῶν ἐπιστημῶν, τῶν γραμμάτων καὶ τῶν καλῶν τεχνῶν», ἔχομεν τὴν τιμὴν νὰ χαιρετίσωμεν ἐνταῦθα τὴν δημοσίευσιν τοῦ ὑπὸ τὸν ἀνωτέρω τίτλον ἐκδοθέντος πανηγυρικοῦ τόμου, τοῦ ὁποῦ ἢ ἐκδοσις συμπίπτει εἰς τὸν χρόνον τῆς ἑκατοπεντηκονταετίας ἀπὸ τῆς ἀπελευθερώσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους.

Ἐν τῷ «προλόγῳ» τοῦ τόμου τούτου ἐξαίρεται προκαταβολικῶς ἡ μακρὰ